

Legal Issues about the Control the Movement, Case of Root Balled Plants for Landscape

Thiraya Prabpram^{1*} Vichian Putthasri²

Abstract

The Forest areas are significantly reduced, as reported by the Forest Department in 2017. An awareness of planting trees should be taking into consideration in order to increase the forest area. There are currently only measures to prevent illegal logging, but for landscaping there is no measure Landscaping is concerning moving trees from one place to another for beauty by using small, medium and large trees. Generally, such trees are bought from a tree seller who sell digging trees. However, there is always no evidence to prove that the trees used in such works come from a tree seller who plant tress for selling. It is possible that such trees come farming source, including national park. At the same time, some of the trees were originally banned. However, nowadays people are allowed to grow their own crops. As a result, it is more difficult to monitor the source of the tree. More importantly, the tree transporting in landscaping always comes with living tree with leaves, stems and roots. Moving such trees to other places accordingly has not been strictly monitored by government officials. It must be clearly and concisely verified by the government. It is noted in the legal issue that the law which governs the movement of trees for landscaping should be considered. In other countries such as Singapore, where the strict control of tree movement is enforced. Unlike Thailand, where there is no control. So the reduced forest area is caused by deforestation by digging trees out of the forest for use in landscaping.

Keywords: move, landscape work, wood digging, forbidden wood, state employees

¹ Bachelor of Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Valayalongkorn University.

² Landscape of Technology Program, Faculty of Agricultural Technology, Valayalongkorn University.

* Corresponding author. E-mail: Thiraya2521@yahoo.com

๒

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ขุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์

ธีระญา ปรามปราม^{1*} วิเชียร พุทธศรี²

บทคัดย่อ

พื้นที่ป่าที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดตามที่กรมป่าไม้ได้รายงานในปี พ.ศ. 2560 เป็นที่มาของการให้ตระหนักถึงการปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า ซึ่งในการป้องกันการลดลงของต้นไม้ มีมาตรการเพียงการป้องกันการลักลอบตัดไม้ในป่า แต่ในส่วนของงานที่ใช้ต้นไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างงานภูมิทัศน์ อันเป็นการเคลื่อนย้ายต้นไม้จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อความสวยงาม ซึ่งมีการใช้ต้นไม้ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในงานดังกล่าวจำนวนมาก แม้ว่าจะมีการซื้อจากผู้ประกอบธุรกิจขายต้นไม้ขุดล้อม ไม้ขุดล้อม แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้เสมอไปว่าต้นไม้ที่ใช้ในงานดังกล่าว จะมีแหล่งที่มาจากผู้ประกอบการที่ปลูกเองเพื่อใช้ขายจริง เป็นไปได้ว่ามาจากแหล่งธรรมชาติทั่วไป ไร่ปลายนา หรือมาจากป่าที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติก็อาจเป็นไปได้ ขณะเดียวกันต้นไม้บางชนิดเดิมเป็นไม้หวงห้ามแต่ปัจจุบันอนุญาตให้ประชาชนเพาะปลูกเพื่อการจำหน่ายได้ ยิ่งทำให้การตรวจสอบแหล่งที่มาของต้นไม้ยากยิ่งขึ้น และที่สำคัญไม้ขุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ เป็นต้นไม้ที่มีชีวิต มีใบ ลำต้น และรากที่สมบูรณ์ การเคลื่อนย้ายไปยังที่ต่าง ๆ จึงไม่ได้ถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเข้มงวด ไม่เหมือนกับการเคลื่อนย้ายต้นไม้ที่มีลักษณะเป็นท่อนซุง หรือลักษณะไม้แปรรูป ที่ต้องได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐอย่างชัดเจน และรัดกุม จึงมีข้อสังเกตในปัญหาทางกฎหมายว่ากฎหมายที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายต้นไม้ซึ่งเป็นไม้ขุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ มีกฎหมายใดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในต่างประเทศ อย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ที่มีการควบคุมในการเคลื่อนย้ายอย่างเข้มงวด ต่างจากประเทศไทยที่ไม่มีการควบคุมใด ๆ ดังนั้นพื้นที่ป่าที่ลดลงเกิดจากการทำลายป่าด้วยการขุดล้อมต้นไม้ออกจากป่าเพื่อใช้ในงานภูมิทัศน์ด้วยส่วนหนึ่งหรือไม่

คำสำคัญ: การเคลื่อนย้าย งานภูมิทัศน์ ไม้ขุดล้อม ไม้หวงห้าม พนักงานของรัฐ

¹ หลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

² หลักสูตรเทคโนโลยีภูมิทัศน์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

* Corresponding author. E-mail: Thiraya2521@yahoo.com

บทนำ

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นสิ่งที่ได้รับการบรรจุไว้ในแผนดังกล่าวอย่างชัดเจน จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและหลายมิติ ทำให้ภูมิทัศน์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยมียุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน และอาหาร ซึ่งในการศึกษาเห็นว่าต้นไม้ของประเทศไทย มีความหลากหลาย เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ที่ทำให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิต จึงควรมีการดูแลรักษาต้นไม้ที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่านี้ ซึ่งนอกจากการปลูกป่าแล้วการอนุรักษ์ต้นไม้บางชนิดที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะไม่กว้างขวาง ต้นไม้ที่ขยายพันธุ์ยาก การขุดล้อมและการย้ายปลูกเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถนำต้นไม้ชนิดนั้น ๆ ไปปลูกเพื่อประดับและเพื่อขยายพันธุ์ไม้ให้เพิ่มมากขึ้นได้ เช่น ต้นจันทน์กระพ้อ ต้นประดู่แดง ต้นพยอม หรือ ไม้ที่มีคุณค่าหายากอื่น ๆ ที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือในบางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่บริเวณที่ต้นไม้ขึ้นอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากไม่มี การขุดล้อมย้ายต้นไม้ออกไปจากพื้นที่ ก็จะมีเพียงหนทางเดียวที่จะจัดการกับต้นไม้เหล่านั้นได้ คือ ตัดทำลายเพื่อให้เกิดที่ว่างเพื่อการเกษตรและการปรับพื้นที่เพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย หรือการก่อสร้างทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการขยายเส้นทางคมนาคม การสร้างอาคารขนาดใหญ่ หรือการสร้างเขื่อน ฝาย อ่างเก็บน้ำ การขุดล้อมต้นไม้ยืนต้นบางชนิดเพื่อย้ายปลูกเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มที่พร้อมกับสามารถสงวนชีวิตของพันธุ์ไม้ไว้ได้ด้วย ในการ

ทำงานของรัฐบาลและเอกชนในหลายประเทศที่มีการวางแผนการก่อสร้างที่สมบูรณ์แบบนั้น ในขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นแผนการปลูกต้นไม้ โดยมีการออกแบบวางแผนอย่างรอบคอบ รัดกุม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ชนิดพรรณไม้ ไม้ยืนต้นและไม้ประดับ ที่มีจำนวนขนาดและความสูงของต้นไม้ ที่มีการเตรียมการออกแบบไว้ในแปลนล่วงหน้า โดยการวางแผนงานที่ได้มีการกำหนดในการใช้ต้นไม้ขนาดกลางและใหญ่ ในลักษณะของฟาร์มผลิตไม้ยืนต้น ดังนั้น สถานที่สิ่งก่อสร้างเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสวนสาธารณะ สถานที่ราชการ อาคาร โรงงาน หรือถนนหนทางจึงมีร่มรื่นสวยงามในเวลาอันรวดเร็วกว่าที่นำเอากล้าไม้ขนาดเล็ก ๆ มาปลูก การดำเนินการเรื่องการเคลื่อนย้ายต้นไม้ใหญ่ไปปลูก เป็นเรื่องที่จะต้องได้รับการเอาใจใส่มาก มีการพัฒนาไปแล้วในบางประเทศอย่างกว้างขวาง เช่น ไต้หวัน เฉพาะองค์กรทหารผ่านศึกและผู้เป็นสมาชิกที่รับใบอนุญาตแล้วเท่านั้น ที่จะได้รับมอบหมายในการดำเนินการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ของรัฐ ส่วนในประเทศสิงคโปร์นั้น ต้องได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ (NP) แล้วเท่านั้น เป็นต้น

ปัญหาใหญ่ที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเคลื่อนย้ายต้นไม้ขุดล้อม ที่มีต่อทรัพยากรป่าไม้ของประเทศซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน อันมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่และปัญหาความเข้าใจของผู้ประกอบธุรกิจไม้ขุดล้อม อันเกิดจากการที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการขุดล้อมไม้ยืนต้นเพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศวิทยา และไม่ตระหนักถึงคุณค่าของไม้ยืนต้นในป่าธรรมชาติอย่างแท้จริงทำให้ไม้ยืนต้นที่มีคุณค่าแบบเอนกประสงค์ที่เคยมีอยู่ในป่าธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์ในอดีต ได้ถูกทำลายไป เพียงเพื่อให้ธุรกิจ

ของต้นบรรลุป่าหมายถึงคือส่งขายได้ตามความต้องการของลูกค้า ทำให้ปัจจุบันไม้บางชนิดที่มีคุณค่าเริ่มหาได้ยากและใกล้จะสูญพันธุ์ไปทุกขณะ และมีแนวโน้มว่าจะลดลงเรื่อย ๆ ถ้าหากไม่มีมาตรการในการอนุญาตที่ดีพอ ปัจจุบันได้มีบุคคลและนักวิชาการหลากหลายวิชาชีพจำนวนมากได้ตระหนักถึงปัญหานี้ จึงได้หันมาให้ความสนใจอาชีพซุดล้อมพรรณไม้ที่มีคุณค่าและหาได้ยากมาอนุบาลไว้ ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อขายต่อซึ่งทำกันมากโดยเฉพาะพื้นที่เขตปริมณฑล และก็เป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี และยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์พรรณไม้ที่หาได้ยากไว้ด้วยแต่ก็เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ที่มีพุ่มค้ำนิยมซุดล้อมมาขายตามสถานที่ต่าง ๆ นั้นได้มาโดยซื้อต่อมาจากชาวบ้าน โรงเรียน วัด และบางส่วนก็ต้องยอมรับในข้อเท็จจริงว่ามีการลักลอบซุดออกมาจากป่า (Prombutr, 2004) ลักษณะเป็นไม้ที่มีราคาสูงเช่น จันทน์กะพ้อ จันอิน ประดู่ป่า ฯลฯ สำหรับการซุดล้อมต้นไม้ นั้น ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญสูง ในขณะที่เดียวกันจะต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนค่อนข้างสูงในการซุดล้อมและดูแลเอาใจใส่จนกว่าไม้จะฟื้นตัวมีระบบรากที่แข็งแรงและรูปทรงที่สวยงามจนกระทั่งถึงเวลาที่ผู้มาซื้อไป

การที่ปัญหาป่าไม้ในประเทศไทยที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ลังเกตเห็นได้ว่าโอกาสที่ต้นไม้ในประเทศที่มีแนวโน้มลดลงจากการซุดย้ายไม้ซุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ แทบจะไม่ต่างจากการตัดต้นไม้ ทำลายป่าไม้ในลักษณะเป็นท่อนซุงเท่าใดนัก และที่สำคัญการเคลื่อนย้ายต้นไม้ที่มีทั้งกิ่งก้าน ลำต้นและส่วนตุ่มดินหุ้มรากนั้น ยิ่งกลายเป็นสิ่งที่ละลายจากเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะไม่ใช่กรณีไม้ที่ตัดเป็นเนื้อไม้และไม้ท่อนซุงที่มีการขนส่ง เคลื่อนย้าย ที่ถูกควบคุมอย่างเคร่งครัดต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างกรมป่าไม้อย่างชัดเจน ดังนั้นการศึกษาวิจัยในเรื่อง

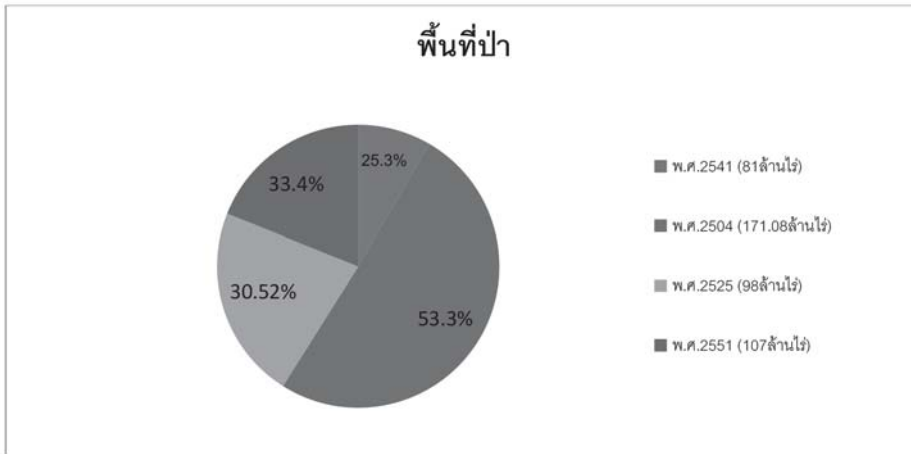
มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ซุดล้อมในครั้งนี้ จึงให้ความสำคัญต่อแหล่งที่มีการปลุกต้นไม้เพื่อใช้เป็นไม้ซุดล้อมในการส่งขายไปใช้งานภูมิทัศน์ การมีจรรยาบรรณในอาชีพการซุดล้อมไม้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์พันธุ์ไม้อย่างยั่งยืน เป็นไปเพื่อการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และป่าไม้ชุมชนไม่ให้ถูกทำลาย และรวมถึงการนำมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการซุดล้อมต้นไม้ ขนาดและชนิดของต้นไม้รวมไปถึงติดตามการเคลื่อนย้ายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ในประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาการได้มาซึ่งไม้ซุดล้อมมาจากแหล่งกำเนิดใด กฎหมายที่เกี่ยวกับไม้ที่ซุดล้อม ระเบียบข้อบังคับ ตามกฎหมายในการซุดล้อมต้นไม้ และการเคลื่อนย้ายต้นไม้ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐที่มีตามกฎหมายปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมและลดปัญหาในการทำลายป่าไม้ในเบื้องต้น ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาแหล่งที่มาของไม้ซุดล้อมเพื่อหาข้อเท็จจริงว่าการซุดล้อมต้นไม้มีผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ของประเทศที่ลดลงหรือไม่อย่างไร และเพื่อนำไปสู่เหตุผลที่สำคัญว่าการสร้างกระบวนการทางกฎหมายที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายต้นไม้เป็นการรักษาไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่ของพันธุ์ไม้ และทรัพยากรต้นไม้ของประเทศที่สำคัญไว้

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ซุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์

จากกรณีพื้นที่ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง สิ่งแวดล้อมและการดูแลทรัพยากรป่าไม้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากเห็นได้จากยุทธศาสตร์ชาติที่มีกำหนดระยะ 20

ปี (พ.ศ. 2560-2579) การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งแวดลอมของประเทศและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กำหนดเรื่องการดูแลรักษาป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า

เป็นต้นทุนของประชาชนคนไทยทุกคนที่ต้องช่วยกันดูแล แต่จากข้อมูลสถิติพื้นที่ป่าไม้ ที่เขียนไว้ในแผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ปี 2559-2564 พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าตามที่ปรากฏในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การลดลงของพื้นที่ป่าจากข้อมูลของแผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ปี 2559-2564 (Ministry of Natural Resources and Environment [MNRE], 2015)

จากการลดลงของพื้นที่ป่าจำนวนมากในระยะเวลาที่ผ่านมากจากการบุกรุกป่าเพื่อพื้นที่ทำกินของประชาชนและการลักลอบตัดไม้ในปี พ.ศ. 2504 มีป่าไม้เหลือ 171.08 ล้านไร่หรือ ร้อยละ 53.3 พ.ศ. 2525 มีป่าไม้เหลือ 98 ล้านไร่หรือ ร้อยละ 30.52 พ.ศ. 2541 มีป่าไม้เหลือ 81 ล้านไร่หรือ ร้อยละ 25.3 และพ.ศ. 2551 มีป่าไม้เหลือ 107 ล้านไร่หรือ ร้อยละ 33.4 และลักลอบขุดล้อมต้นไม้อตามแนวชายขอบเพื่อ

การค้ำนั้น มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าไม้และสภาพของพืชและสัตว์หลายชนิด โดยบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หายาก และถูกคุกคามจากข้อมูลสถิติป่าไม้สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2552 ที่มีการลดลงของพื้นที่ป่า สรุปได้ดังนี้

ช่วงปี พ.ศ.	ร้อยละ/ปี	เนื้อที่ ล้านไร่/ปี
2516-2525	1.56	5,003,299
2526-2534	0.39	1,251,745
2535-2541	0.21	665,451
2543-2549	0.62	1,993,404

ภาพที่ 2 ตารางค่าเฉลี่ยการลดลงของพื้นที่ป่าจากข้อมูลของแผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ปี 2559-2564 ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2552 (MNRE, 2015)

ส่วนช่วง พ.ศ. 2549-2552 พื้นที่ ป่าไม้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากข้อมูลภาพรวมการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ถึง ปี พ.ศ. 2552 จะพบว่าในช่วงระยะเวลา 36 ปี พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยลดลงจำนวนทั้งสิ้น 30,951,695 ไร่ โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 859,769 ไร่

จากข้อมูลของกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ปันฟูดูแลรักษา ส่งเสริม ทำนุบำรุงป่า และดำเนินการที่เกี่ยวกับการป่าไม้ การทำไม้ อุตสาหกรรมไม้ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีภารกิจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุกการทำลายป่า ส่งเสริมการปลูกป่าการจัดการชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ และการอนุญาตที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรมไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานโดยตรงที่รับนโยบายจากรัฐที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้ที่มีในประเทศไทย โดยกรมป่าไม้ มีเพียงเฉพาะพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เท่านั้นที่เน้นการส่งเสริม สนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้าในที่ดินของรัฐและของเอกชน และเป็นการสร้างอาชีพให้ประชาชนมีงานทำ และผลิตไม้เพื่อเป็นสินค้า ตลอดจนเพิ่มพื้นที่ทำไม้ให้มีปริมาณมากขึ้น

นอกจากนี้ ทินนโยบายรัฐพยายามเพิ่มพื้นที่ป่า และส่งเสริมให้เอกชนปลูกป่าในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งนำมาซึ่งการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของต้นไม้ที่มีการเพาะและปลูกเพื่อล้อมขายเกิดขึ้นในประเทศและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในการนำต้นไม้ที่มีชีวิต เพื่องานภูมิทัศน์โดยการเคลื่อนย้ายต้นไม้ไปปลูกยังสถานที่

ต่าง ๆ เพื่อความสวยงามในลักษณะของไม้ชุดล้อม ที่มีตุ้มดินหุ้มรากลำต้นต้น กิ่งก้านและ ใบยังสมบูรณ์อยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษาข้อมูลที่มีการลดลงของป่าไม้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ นอกจากการแผ้วถาง ทำลายป่าไม้เพื่อเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ แล้ว การที่มีการประกอบธุรกิจไม้ชุดล้อมซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีชีวิตเป็นการขุดต้นไม้ออกจากป่าที่ปราศจากข้อสังเกตจากประชาชนคนทั่วไปและรัฐ แม้มีการควบคุมโดยกฎหมายเกี่ยวกับป่าสงวนไว้ตามกฎหมายป่าไม้ แต่ก็เป็นการดูแลได้ยากกว่าการทำไม้ทั่วไปที่มีการตัดเป็นท่อน ๆ ซึ่งเป็นที่จับตาและมีมาตรการการควบคุมจากเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดกว่า ต้นไม้ที่มีลักษณะชุดล้อมโดยยังมีชีวิตอยู่ ต้นไม้ที่ได้รับอนุญาตให้มีการชุดล้อม เคลื่อนย้ายและส่งขายยังลูกค้าที่นำไปใช้ในงานจัดสวนภูมิทัศน์โรงแรม รีสอร์ท หมู่บ้าน สถานประกอบการ สนามกอล์ฟ มหาวิทยาลัย หรือพื้นที่สาธารณะที่มีในประเทศไทย ซึ่งขาดการตรวจสอบแหล่งที่มาของต้นไม้เหล่านั้นว่าเป็นต้นไม้ที่ปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายจริงหรือไม่ และการบังคับใช้กฎหมายหรือการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของราชการโดยใช้กฎหมายที่มีอยู่ ในการตรวจสอบแหล่งที่มา การเคลื่อนย้ายต้นไม้ที่มีลักษณะมีชีวิต อย่งไม้ชุดล้อม ได้รับการควบคุมและความสนใจจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างจริงจังแค่ไหน

ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบธุรกิจ และเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่สำคัญ จึงควรมีความรู้ด้านแหล่งกำเนิดและที่มาของต้นไม้ที่เป็นไม้ชุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์รวมถึงมาตรการบังคับทางกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการชุดล้อม ต้นไม้และการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมในประเทศไทย ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของพนักงานของรัฐในการตรวจสอบแหล่งกำเนิดและ

ที่มาของต้นไม้ที่เป็นไม้ชุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ เป็นอย่างไร อันจะนำมาซึ่งการดูแลและฟื้นฟู ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างจริงจังและเหมาะสมทั้งในด้านการส่งเสริมประชาชนในการดำเนินการทางธุรกิจการจำหน่ายไม้ชุดล้อมอย่างถูกกฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐมีประสิทธิภาพในการบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม เคลื่อนย้ายต้นไม้ที่รัฐกำหนดให้จำหน่ายได้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรด้านป่าไม้ให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีได้ง่ายขึ้น อันเป็นการใช้ประโยชน์จาก ข้อมูลและสถิติของการขออนุญาตชุดล้อม เคลื่อนย้ายและการจำหน่ายไม้ชุดล้อมเพื่อใช้ในงานภูมิทัศน์ ที่มีในประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากข้อมูลเรื่องของการชุดล้อมไม้ ต้นไม้ที่ชุดล้อมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความสามารถพิเศษพอสมควรในการที่จะชุดล้อม เพื่อให้ได้ต้นไม้ที่สมบูรณ์แบบไปปลูกในที่ต่าง ๆ ในงานจัดสวนและปรับปรุงงานภูมิทัศน์ซึ่ง ถ้ามองในแง่ของการรักษาให้ต้นไม้นั้นมีชีวิตอยู่และคงไว้ซึ่งสภาพต้นไม้ ก็เป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งพันธุ์ไม้ ซึ่งแม้ว่ารัฐจะไม่ได้มีการส่งเสริมอย่างอาชีพอื่น ๆ ที่ประชาชนผู้ประกอบการต้องการให้รัฐมีนโยบายต่ออาชีพการปลูกไม้เพื่อชุดล้อมในการขายในตลาดในประเทศและในตลาดต่างประเทศ (Prombutr, 2004) แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อความต้องการมากขึ้นการที่จะปลูกต้นไม้ให้ทันการใช้งาน ก็ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาพอสมควร ซึ่งก็เป็นที่น่าสงสัยว่า ต้นไม้ที่เคลื่อนย้ายไปใช้งานหรือการส่งออกนั้นเป็นต้นไม้ที่มาจากแหล่งของนักธุรกิจที่มีอาชีพชุดไม้ล้อมขาย มาจากป่าของประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งจากข้อมูลพื้นที่ป่าของประเทศไทยที่มีแนวโน้มที่ในแต่ละภูมิภาคที่ลดลง ซึ่งปรากฏจากสถิติที่รวบรวมไว้จากการสำรวจในพื้นที่ป่าของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2516-2558 เมื่อพิจารณาการเจริญเติบโตของธุรกิจการชุดล้อมต้นไม้ที่มีแนวโน้มทางการตลาดที่มี

มูลค่าสูงขึ้น (Narat, 2006) จะเห็นได้ว่าการประกอบธุรกิจด้านไม้ชุดล้อมเป็นที่น่าสนใจต่อการประกอบการ หากแต่การปลูกต้นไม้เพื่อชุดล้อมในการจำหน่ายภายในประเทศ ยังเป็นที่สงสัยแหล่งที่มาของต้นไม้ เพราะระยะเวลาของการเติบโตของต้นไม้มีพอที่จะใช้ในงานภูมิทัศน์ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามความเจริญของประเทศ อัตราหมุนเวียนต้นไม้จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง จากผู้ประกอบการไปสู่งานภูมิทัศน์ที่ต้องการเพิ่มพื้นที่ป่าในสังคมเมืองที่ต้องการสีเขียวของต้นไม้มาสร้างบรรยากาศที่สวยงามและร่มรื่นเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าการเคลื่อนย้ายต้นไม้ไปจากที่เดิมย่อมส่งผลถึงสภาพป่าในพื้นที่เดิม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อ พื้นที่ป่า อากาศ และสภาพแวดล้อมพอสมควร จึงเป็นที่มาของการตั้งข้อสงสัยเกิดเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์

จากการศึกษาของเรื่องวิธีการการชุดล้อมต้นไม้หรือไม้ชุดล้อมเพื่อเคลื่อนย้ายจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งนั้นปรากฏว่า การชุดล้อม ย้ายปลูกต้นไม้ (Transplanting) หมายถึง การดำเนินการย้ายต้นไม้จากที่เดิมไปยังที่แห่งใหม่ โดยที่ต้นไม้นั้นยังคงมีชีวิตอยู่ หรือ หมายถึงเปลี่ยนทิศทางของกิ่ง การยกระดับคอรากให้สูงขึ้นหรือต่ำลง เพื่อปรับปรุงระดับดินบริเวณที่ต้นไม้นั้นขึ้นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นชั่วคราวหรือถาวร แต่ความหมายโดยทั่วไปคือ การปรับเปลี่ยนตำแหน่งที่ตั้งของต้นไม้จากสถานที่เคยเจริญเติบโตเดิม ไปยังสถานที่แห่งใหม่ ด้วยวิธีการชุด ตัดราก มีการห่อหุ้มราก การตัดแต่งใบ กิ่ง ตามความจำเป็นเพื่อให้ต้นไม้นั้นเจริญงอกงามต่อไป (Boonkham, 2000)

ไม้ชุดล้อม หมายถึง ต้นไม้ที่ถูกปรับตำแหน่งที่ตั้งจากสถานที่เคยเจริญเติบโตเดิมไปยังสถานที่แห่งใหม่

ด้วยวิธีการขุด ตัดราก มีการห่อหุ้มระบบราก การตัดแต่งใบ กิ่ง ตามความจำเป็นเพื่อให้ต้นไม้เหล่านั้นสามารถเจริญงอกงามต่อไปได้ ไม้ชุดล้อมจัดอยู่ในกลุ่มของไม้ประดับเป็นส่วนใหญ่ โดยมีลักษณะที่เคลื่อนย้ายแบบทั้งต้น (Saisoonthorn, 2012)

ไม้ประดับ หมายถึง “พืชที่ปลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากรูปร่าง รูปทรง สีสีนของลำต้นและใบ พืชชนิดนี้จะมีรูปร่าง รูปทรง สีสีนของลำต้นและใบสวยงามแตกต่างกันไป นิยมปลูกประดับตกแต่งอาคารสถานที่ทั้งในพื้นที่ดินและในกระถาง มีทั้งไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ไม้พุ่ม และไม้ล้มลุก เช่น ปาล์มต่าง ๆ ช่อย สนชนิดต่าง ๆ ไทรยอดต่าง ฤาษีผสม เพ็ชรชนิดต่าง ๆ สาวน้อยประแป้ง ว่านกาบหอย” เป็นต้น (Department of Agriculture [DOA], 2004, p. 33)

ไม้ชุดล้อมจัดเป็นไม้ประดับ ที่อาจนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 ที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เนื่องจากบ้านเรือนแทบทุก หลังจะมีต้นไม้ประดับอย่างน้อย 1 ต้น ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีมากกว่านั้น แม้ตึกแถวไม่มีบริเวณรอบบ้าน ก็ยังมีไม้ประดับปลูกอยู่ในกระถางวางไว้หน้าบ้าน ที่ระเบียงบ้าน หรือบนดาดฟ้า ส่วนสถานที่ทำงาน ก็มักจะต้องมีต้นไม้ประดับอยู่หน้าลิฟต์ บริเวณทางเดิน ในห้องทำงาน หรือต้นไม้ประดับเล็ก ๆ ใส่กระถาง วางตั้งไว้บนโต๊ะทำงาน ทั้งนี้ คงเป็นเหตุผลเดียวกัน เพื่อใช้ไม้ประดับตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม ต้นไม้ช่วย เป็นวิตามินบำรุงจิตใจได้ทางหนึ่ง เมื่ออยู่ท่ามกลางไม้ดอกประดับ จะช่วยให้ผ่อนคลาย เพลินตาเพลินใจ คลายความเครียดจากภาระหน้าที่ที่ต้องเผชิญมาทั้งวัน โดยสามารถแยกได้เป็นกลุ่ม ๆ เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

กลุ่ม	ชื่อพันธุ์ไม้
ไม้ประดับยืนต้น /ไม้ชุดล้อม	ปาล์มประดับต่างๆ ไทร คุณ โมก สน ตะแบก พญาสัตบรรณ ปีบ ประดู่ สิวาดี ประยงค์ ชงโค อินทนิล แคแสด หางนกยูง ใต้น้ำเต่า ไฟเหลือง ไม้เขียว
ไม้กระถาง - ไม้ใบ - ไม้ดอก	โกสน กวนอิม คล้า เฟิน แก้วกาญจนา (อโกลนีมา) หมากผู้หมากเมีย สาวน้อยประแป้ง เข็มสามสี บอนไซ บอนสี โฮย่า ลั่นมังกกร ชวนชม ไผ่เขียน เข็ม หน้าวัว ชบา เฟื่องฟ้า ยี่โถ ดาวเรือง พิทูเนีย บานชื่น แพงพวย สร้อยไก่
ไม้ชำถุง/ไม้คลุมดิน	ผักกรอง เทียนทอง เข็มแคะ กาบหอยแครง

ในด้านการผลิตไม้ประดับเพื่อการค้า ในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ที่ใช้ปลูกไม้ประดับประมาณ กว่า 15,000 ไร่ และคาดว่าพื้นที่การผลิตเพิ่มขึ้นในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3 เกษตรกรไทยเองมี ความสามารถในการผลิต และพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ใหม่ ๆ ซึ่งบางชนิดเป็นที่ยอมรับว่าเป็นที่หนึ่งในระดับโลก เช่น

แก้วกาญจนา (อโกลนีมา) หยก ไผ่เขียน นับวันไม้ประดับที่มีลักษณะต้นไม้ชุดล้อมจะมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยมีแนวโน้มการผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มมากขึ้น (Thai Customs, 2015) ในปี 2549 (มกราคม-ธันวาคม 2549) มีมูลค่าการส่งออกไม้ประดับรวม ทั้งสิ้น 304.3 ล้านบาท

ในขณะที่ข้อมูลในปี 2550 ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2550 มูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 40 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 428.3 ล้านบาท ซึ่งยังไม่รวมตัวเลขการส่งออกในเดือนธันวาคม 2550

และจากข้อมูลจากการนำเข้าต้นไม้ ในตลาดไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับ ของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือเอมิเรตส์ หรือยูเออีตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทรอาระเบียในช่วงปีพ.ศ. 2551-2553 พบข้อมูล ดังนี้

ช่วงปี	มูลค่า (ล้านเหรียญ)	นำเข้าจากไทย (ล้านเหรียญ)
2551	43.9	4.6
2552	36.2	4.0
2553	37.1	3.3

ภาพที่ 4 การนำเข้าต้นไม้ ในตลาดไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับ ของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือเอมิเรตส์

(Department of International Trade Promotion [DITP], 2012, pp. 1-2)

แหล่งนำเข้าที่สำคัญของยูเออีได้แก่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศเคนย่า ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศเอธิโอเปีย ประเทศโอมาน ประเทศจีน ประเทศแอฟริกาใต้ และประเทศซาอุดีอาระเบีย ยูเออีนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยลดลงเพราะต้นไม้ตระกูลปาล์มของไทยถูกรัฐบาลยูเออีโดยหน่วยงานของ Ministry of Water & Environment ห้ามนำเข้า เพราะถูกตรวจพบด้วงงวงมะพร้าว (Red palm weevil) เป็นแมลงศัตรูพืชที่สำคัญและอันตรายต่อพืชจำพวกปาล์ม ทำให้ต้นแคระแกรน ใบเหี่ยว รวมทั้งพบไส้เดือนฝอยศัตรูพืชประเภทพาราไซต์ (Parasitic nematode) หรือปรสิตที่รากต้นไม้ ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการส่งออกต้นไม้ตระกูลปาล์มต้นไม้นำเข้าจากประเทศไทยสามารถปลูกและเติบโตได้ดีในยูเออีและกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ (Customs Act 2466 B.E. (A.D. 1926))

จะเห็นได้ว่าต้นไม้ที่มีชีวิตจะนำไปใช้ในงานภูมิทัศน์นั้น แหล่งที่มาในประเทศไทยนั้นมีการปลูก

ขายแหล่งใหญ่ที่นอกจากใช้ในประเทศไทยแล้วยังมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ แต่ในทางกฎหมายนั้นไม่มีการควบคุมใด ๆ นอกจากการขออนุญาตจากกรมป่าไม่ว่าไม่ได้เป็นต้นไม้ต้องห้าม และมีลักษณะที่ต้องห้ามตามกฎหมายของกรมป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ปี พ.ศ. 2484 ก็สามารถนำต้นไม้ที่มีลักษณะชุดล้อมดังกล่าวไปใช้งานได้ โดยไม่มีมาตรการใดที่ควบคุมปริมาณการขุด การเคลื่อนย้าย ต้นไม้เหล่านั้นแต่อย่างใด

จากการศึกษาข้อกฎหมายในเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 4 (National Forest Act B.E. 2507 (A.D. 1964), S 4) ได้ให้คำนิยาม ของคำว่าไม้ และการทำไม้ ไว้ว่า

ไม้ หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอหรือเถาไม่ว่า ยังยืนต้นหรือล้มลงแล้ว และหมายความรวมถึง ราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษปลายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ไม่ว่าจะถูกตัดฟัน เลื่อย ฝ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

ทำไม้ หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ฟ่า ถาก ทอน ชุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใด ๆ

แม้ตามมาตรา 14 ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (National Forest Act B.E. 2507 (A.D. 1964), SS14-15) ได้บัญญัติไว้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือ ครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่ (1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิหรือมาตรา 16 ตริ กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20 (2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และในกรณีตามมาตรา 15 บัญญัติเรื่องการทำไม้หรือการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราว ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ การอนุญาตให้เป็นไปตามแบบ ระเบียบ และวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง ซึ่งเป็นข้อห้ามการทำไม้ในเขตป่าสงวน รวมถึงการชุด ซึ่งเป็นลักษณะการล้อม ไม้ออกมาจากป่าด้วย และหากพิจารณาตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดความหมายของต้นไม้และไม้กล่าวคือ “ต้นไม้” หมายความว่า ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้และหมายความรวมถึงต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่นแต่อาจใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ด้วย “ไม้” หมายความว่า ต้นไม้และหมายความรวมถึง (1) ส่วนใด ๆ ของต้นไม้ไม่ว่าจะถูก

ตัด ทอน เลื่อย ใส ฟ่า ถาก ชุด อัด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดหรือไม่ และ (2) ไม้แปรรูป สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยต้นไม้หรือส่วนใด ๆ ของต้นไม้ ซึ่งตามบัญชีท้ายของการทำสวนป่า ตามพระราชบัญญัติ สวนป่า พ.ศ. 2535 (Forest Park Act 2535 B.E. (A.D. 1992)) โดยเอกชน สามารถที่จะปลูกไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและหายาก ซึ่งมีทั้งสิ้น 58 ชนิด แต่ก็เป็นต้นไม้ที่หาได้ในพื้นที่ป่าที่สงวนแห่งชาติหรืออุทยานของประเทศไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความเสี่ยงของการลักลอบชุดย้าย ต้นไม้โดยสวมเป็นต้นไม้ที่ปลูกเองอาจกระทำได้ง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาจากการควบคุมกระบวนการขนย้ายหรือการส่งออกไปยังต่างประเทศที่ไม่ได้มีการตรวจสอบว่า กระบวนการการส่งออกต้นไม้ เริ่มต้นในการควบคุมว่าต้นไม้ดังกล่าวเป็นต้นไม้ที่มาจากแหล่งใด โดยไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ตามกฎหมายโดยเฉพาะที่จะตรวจสอบ ควบคุม หรือติดตามการส่งออกต้นไม้เหล่านั้น การลักลอบการชุดล้อมไม้หายากยังเป็นไปได้โดยง่าย และถ้าหากพิจารณาจากการขออนุญาตทำป่าของผู้ประกอบธุรกิจทำไม้ชุดล้อม ตามกฎหมายสวนป่าไว้ก็จะยิ่งถูกละเลย การตรวจสอบมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติ สวนป่า พ.ศ. 2535 ว่า “สวนป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 5 เพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ที่เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งในการขนย้ายเพื่อค้าขายและส่งออกไปยังต่างประเทศถ้ามิใบรับรองพืชและพรรณไม้ โดยการขออนุญาตตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 26 (พ.ศ. 2528) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (Forestry Act 2484 B.E. (A.D. 1941) ว่าด้วยการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ เมื่อมีการขออนุญาตตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าวก็ถือเป็น

ต้นไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และตามพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 มาตรา “มาตรา 8/1 ในกรณีที่มีการส่งออกไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าจะต้องมีใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนจากกรมป่าไม้ตามความต้องการของประเทศปลายทาง หรือผู้ทำสวนป่าผู้ใดประสงค์จะขอให้กรมป่าไม้ ออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนก็ให้ทำได้ และหากต้นไม้ที่ขุดล้อมมาจากป่าชุมชนนั้นในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชนออกมารองรับในเรื่องการจัดการป่าชุมชน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (Constitution of the Kingdom of Thailand 2560 B.E. (A.D. 2017)) ไม่ได้เขียนข้อบัญญัติว่าด้วยเรื่องป่าชุมชนไว้ในรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะเหมือนเช่นรัฐธรรมนูญฉบับก่อน เพียงเขียนไว้อย่างกว้างในมาตรา 57 ให้ประชาชนในท้องถิ่น ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นโดยมิได้เจาะจงไว้ และกรมป่าไม้ได้ดำเนินการออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน โดยขณะนี้ยังเป็นเพียงร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน และได้ให้คำนิยามไว้ในมาตรา 3 ไว้ว่า ไม้ หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอ หรือเถา ไม่ว่าจะยืนต้นหรือล้มลงแล้ว และให้หมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด และการทำไม้ หมายถึง ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่าชุมชนหรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าชุมชนออกจากป่าชุมชนด้วยประการใด ๆ

ซึ่งจากคำนิยามของพระราชบัญญัติ กฎระเบียบต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามป่าไม้นอกจากการเอาออกจากป่าในรูปแบบของต้นซุงแล้วยังมีความรวมถึงการขุด ลาก ถอน ออกมาโดยมีสภาพมีชีวิตก็ได้

ซึ่งตามกฎหมายห้ามดังกล่าวจะสังเกตได้ว่ามิได้มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าวไว้อย่างเจนที่จะควบคุมการเคลื่อนย้ายต้นไม้ดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการควบคุมและตรวจสอบการเคลื่อนย้ายต้นไม้ ในลักษณะของการขุดล้อมออกมาจากป่า โดยเฉพาะจากป่าชุมชนซึ่งมีกระบวนการร่างกฎหมายอยู่ในขณะนี้ก็ยังไม่มีความหมายหรือหน่วยงานที่ดูแล แม้ในร่างพระราชบัญญัติ ฯ ดังกล่าวจะจัดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลท้องถิ่นดูแล แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้ให้อำนาจอนุญาตหรือไม่อนุญาตไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจากกฎหมายที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาที่ไปของต้นไม้ การเคลื่อนย้าย และการส่งออกไม้ขุดล้อม ไม่ได้ปรากฏมาตรการบังคับตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องและเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ในการดูแลทรัพยากรที่เรียกว่าป่าไม้ที่มีผลต่อภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของทุกคนในประเทศ ซึ่งในการส่งออกต้นไม้ที่เป็นไม้ขุดล้อมไปยังต่างประเทศนั้น เจ้าหน้าที่กรมศุลกากรก็จะพิจารณาตรวจสอบปลายทางเพียงไม้ที่ส่งออกไป ไม่อยู่ในบัญชีต้องห้ามตามกฎหมายอื่นก็สามารถปล่อยต้นไม้ดังกล่าวออกไปได้เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศอย่างประเทศที่มีการควบคุม การย้าย หรือการขุด ต้นไม้จากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง มีระบบที่ค่อนข้างจะเข้มงวดคือประเทศสิงคโปร์ โดยในกฎหมายเริ่มแรกตามกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระเบียบเมืองและต้นไม้ ซึ่งการจัดการงานภูมิทัศน์อันมีต้นไม้เป็นองค์ประกอบหลักถูกกำหนดไว้ในกฎหมายสิงคโปร์โดยมีแนวคิดอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในถนนสายหลัก มีการจัดข้อมูลสำรวจในโครงการ 500 สายมรดกและต้นไม้มรดก (Heritage Trees)

เน้นให้ชุมชนช่วยรักษามีการประกาศแผนที่ต้นไม้มรดกแผ่นดิน ชาวสิงคโปร์เชื่อว่าต้นไม้เป็นเอกลักษณ์ของภูมิทัศน์เชิงกายภาพ และแสดงถึงประวัติศาสตร์การดำรงอยู่ของสิงคโปร์ มีคณะกรรมการขึ้นทะเบียนต้นไม้มรดก มีกฎหมายควบคุมไม่ให้ตัดหรือทำลายต้นไม้ที่มีเส้นรอบวงเกิน 1 เมตร ห้ามเคลื่อนย้าย ห้ามวางสิ่งของ ห้ามสร้างรั้ว กำแพง ฐานราก ท่อประปา สิ่งกีดขวางอื่น ๆ ที่รบกวนต้นไม้มรดกเหล่านี้ใครฝ่าฝืนมีโทษอาญา และโทษปรับไม่เกิน 5 หมื่นดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ 1 ล้านบาท ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2533 (National Parks Act A.D. 1990) และพระราชบัญญัติสวนสาธารณะและต้นไม้ พ.ศ. 2548 (Parks And Trees Act A.D. 2006) ได้มีการตรากฎหมายควบคุมในกระบวนการขั้นตอน เริ่มต้นตั้งแต่การขออนุญาตใช้ต้นไม้ในงานภูมิทัศน์ หรือการต้องขออนุญาตการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง และรวมถึงการนำไปใช้ในแหล่งใดแหล่งหนึ่งหรือที่ใดที่หนึ่งนั้น ทุกกระบวนการขั้นตอนทั้งหมดจะต้องมีการขออนุญาตจากกรมอุทยาน (Nation Park) ซึ่งได้มีการเขียนไว้ชัดเจนในกฎหมายตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติสวนสาธารณะและต้นไม้ พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายต้นไม้ที่จะใช้ในงานภูมิทัศน์

เมื่อพิจารณาย้อนกลับในกระบวนการควบคุมการเคลื่อนย้ายต้นไม้ของประเทศไทย ซึ่งในแง่มุมมองของต้นไม้ที่ถูกกฎหมายหรือต้นไม้ที่ผิดกฎหมายที่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างแหล่งที่เกิด ที่อยู่ของต้นไม้ตลอดจนการเคลื่อนย้ายบนท้องถนนเดินทาง แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถควบคุมหรือมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ จนกระทั่งส่งออกไปยังต่างประเทศกลับไม่มีมาตรการใดที่ตรวจสอบได้ว่าเป็นไม้ที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องจากสวนป่าเอกชนอย่างแท้จริง

และหากจะสังเกตในมาตรา 8/1 ดังกล่าว ได้มีการเขียนข้อกำหนดไว้ในตอนท้ายว่า ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นออกไปสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนแทนได้ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ต้องออกกฎหมายตั้งสถาบันหรือองค์กรเฉพาะเรื่องการจัดการสวนป่าที่ถูกกฎหมายของผู้ที่ขออนุญาตจากรัฐ และต้องดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวอย่างไร

สรุป

การชุดล้อมต้นไม้จากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งที่มีการเคลื่อนย้ายที่พบเห็นได้เสมอในการขนส่งและพบเห็นมากที่สุด คือ การเคลื่อนย้ายเพื่อใช้ในงานภูมิทัศน์นอกจากนั้นจะเป็นเคลื่อนย้ายเพื่อประโยชน์อื่น ๆ เช่น การอนุรักษ์พันธุ์ไม้หรือที่สำคัญไปกว่านั้นคือการชุดล้อมเพื่อนำไปอนุรักษ์และอนุบาลพันธุ์ไม้และการชุดล้อมต้นไม้ที่มักพบเห็นได้มากมายตามแหล่งซื้อขายต้นไม้ในตลาดไม้ดอกไม้ประดับ โดยเฉพาะไม้ประดับที่เป็นต้นไม้ที่มีรูปทรงสวยงามหรือแปลกประหลาด ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้ชื่นชอบต้นไม้ในการนำไปประดับตกแต่งบ้านและมักเป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ทำให้ธุรกิจการขายไม้ชุดล้อมที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่มีการชุดล้อมต้นไม้ขนาดใหญ่เพื่อส่งขายให้ลูกค้า ข้อสังเกตว่า ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมที่ใช้ในทุกกรณีและที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ ซึ่งเป็นงานที่ใช้ต้นไม้ที่เป็นไม้ชุดล้อมเกือบจะทั้งหมดไม่ได้มีกฎหมายกำหนดถึงที่มาของต้นไม้ กระบวนการและวิธีการขั้นตอนตรวจสอบต้นไม้ หรือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบโดยตรงไว้อย่างชัดเจนจึงทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาว่า

1. แหล่งที่มาของไม้ชุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ก็ไม่สามารถพิสูจน์ถึงแหล่งที่มาได้

2. ปัญหาการบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่รัฐและการสร้างมาตรการบังคับทางกฎหมายในการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมในประเทศไทยไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

จากเหตุผลที่จำเป็นในการควบคุม ดูแล การส่งเสริม การปลูกป่าเพื่อเป็นไม้ชุดล้อมเพื่อการดำรงถึงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ระดับนโยบายการทำลายผืนป่าที่มีแนวโน้มมากขึ้นและเพื่อให้เห็นว่าภายใต้ นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการปลูกป่าและสูญเสียงบประมาณไปกับการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐแต่กลับพบว่าพื้นที่ป่ากลับลดลงอย่างต่อเนื่อง รัฐได้มีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ขาดกระบวนการยับยั้งการเคลื่อนย้ายต้นไม้ออกจากพื้นที่ป่าในสภาพต้นไม้ที่มีการชุดล้อมมีชีวิตและขาดการบังคับใช้กฎหมายจนมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาของการชุดล้อมและการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมเพื่อใช้ในงานภูมิทัศน์ที่มีแนวโน้มที่ใช้ต้นไม้เพื่อการประดับเพิ่มขึ้นหรือไม่

ซึ่งจากแนวทางการควบคุมการเคลื่อนย้ายไม้ชุดล้อมที่ใช้ในงานภูมิทัศน์ของประเทศสิงคโปร์ที่มีการควบคุมตั้งแต่การออกแบบของงานภูมิทัศน์ชนิดต้นไม้ที่จะเอามาใช้งานต้องมีการขออนุญาตจากกรมอุทยานก่อน ซึ่งแม้นักวิชาการบางท่านมองว่าสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กที่ต้องควบคุมเรื่องเหล่านี้ อย่างเข้มงวด แต่การที่ไม่ควบคุมเลยอย่างของประเทศไทย ก็ตอบคำถามไม่ได้ชัดเจนว่าทำไมป่าไม้ของประเทศไทยปลูกเท่าไรจึงไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศและการส่งออกที่มากมายมหาศาลโดยปราศจากการควบคุมทางกฎหมายส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ที่ลดลงทุกปี

บรรณานุกรม

- Boonkham, D. (2000). *Big trees in construction and city development*. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Constitution of the Kingdom of Thailand 2560 B.E. (A.D. 2017). (in Thai).
- Customs Act B.E. 2469 (A.C.1926). (in Thai).
- Department of Agriculture. (2004). *Ratchaphruek academic documents: Ornamental plants*. Bangkok, Thailand: Author. (in Thai).
- Department of International Trade Promotion. (2012). UAE Open Market for Ornamental Plants. Retrieved September 5, 2017, from http://www.ditp.go.th/contents_attach/66871/55000682.doc
- Forest Park Act B.E. 2535 (A.C. 1992). (in Thai).
- Forestry Act B.E. 2484 (A.D. 1941). (in Thai).
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2015). *Strategic Plan, Ministry of Natural Resources and Environment B.C. 2016-2021*. Bangkok, Thailand: Author. (in Thai).
- Narat, S. (2006). Excavated at Kaeng Khoi Daily turnover of Baht million. *The Ornamental Plants Magazine*, 5(53), 11-12. (in Thai).
- National Forest Act B.E. 2507 (A.D. 1964). (in Thai).
- National Parks Act A.D. 1990. Parliamentary Republic. Republic of Singapore.
- Parks And Trees Act A.D. 2006. Parliamentary Republic. Republic of Singapore

Prombutr, K. (2004). *Financial and marketing analysis of balled plants produced in Nonthaburi Province* (Unpublished master's thesis). Kasetsat University, Bangkok,Thailand. (in Thai).

Saisoonthorn, S. (2013). Semi-Automatic Tree. Retrieved September 5, 2017, from [http://www.ku.ac.th/web2012/index.php?c=](http://www.ku.ac.th/web2012/index.php?c=adms&m=seltab_th&time=20131114135635&page=&page1=&load=tab&lang=thai&ip=10&id=892&id1=128)

[adms&m=seltab_th&time=20131114135635&page=&page1=&load=tab&lang=thai&ip=10&id=892&id1=128](http://www.ku.ac.th/web2012/index.php?c=adms&m=seltab_th&time=20131114135635&page=&page1=&load=tab&lang=thai&ip=10&id=892&id1=128), 14 November 2013. Bangkok,Thailand. (in Thai)

Thai Customs. (2015). *Report on export of ornamental plants in Thailand exported ornamental plants*. Bangkok, Thailand. (in Thai).